

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΤΡΙΣΙΟΣ

(ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ – ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ –
ΔΙΔΑΧΕΣ)

ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗ
ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΒΙΩΜΑ 3
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2015

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΒΙΩΜΑ 3

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΝΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ
ΜΕΛΕΤΗΣ-ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΝ ΜΑΣ
«ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗ»

Α' έκδοση, 2015

ISBN: 978-618-82153-0-6

Κεντρική διάθεση:
«ΕΝΩΜΕΝΗ ΡΩΜΗΟΣΥΝΗ»

Θεσσαλονίκη:
Μοναστηρίου 225, Μενεμένη, ΤΚ 54628,
τηλέφωνο: 2310552207, τηλεομοιότυπο: 2310552209

Άθήνα:
Πανεπιστημίου 39, Στοά Πεσματζόγλου, ΤΚ 10679,
5^{ος} όροφος, τηλέφωνο: 2106930355

www.enromiosini.gr
contact@enromiosini.gr

Τιμή βιβλίου: 5€

λγ' . Ταπεινή ἐκδήλωση εὐγνωμοσύνης
Ἱερομονάχου Γρηγορίου

Εἰσαγωγικά

Δέν εἶναι εὐκολο νά γράψῃ κανεῖς γιά ἕναν Ἅγιο, διότι ἂν δέν μοιάζῃ ἔστω καί λίγο μαζί του, ὑπάρχει φόβος νά τόν ἀδικήσῃ καί, χωρίς νά τό θέλῃ, νά βλάψῃ τούς ἀναγνώστες. Βλέπουμε ὅτι οἱ καλύτερες βιογραφίες Ἀγίων εἶναι αὐτές πού ἔχουν γραφῇ ἀπό Ἀγίου.

Γιά τόν λόγο αὐτό, πάντοτε ἀπέφευγα νά γράψω ἢ νά μιλήσω γιά τόν Ἅγιο, διότι δέν αἰσθάνομαι πώς εἶμαι ὁ κατάλληλος νά μιλήσω γι' αὐτόν. Ἐν τέλει ὁμως, ὑπεχώρησα στήν παράκληση ἀγαπητῶν ἀδελφῶν καί συλλειτουργῶν, νά καταθέσω κάτι ἀπό ὅσα μέ ἀξίωσε ὁ Θεός νά ζήσω ἢ νά ἀκούσω ἐπὶ τρεῖς δεκαετίες περίπου κοντά στόν Ἅ-

γιο. Αναπαύθηκα στήν σκέψη ὅτι τά φτωχά μου λόγια γιά τόν ἅγιο Παῖσιο μποροῦν νά θεωρηθοῦν ὡς ταπεινή ἐκδήλωση εὐγνωμοσύνης γιά ὅσα μοῦ προσέφερε ἡ ἀγάπη του.

Καθώς σκεπτόμουν ποιά ὑπῆρξε ἡ προσφορά τοῦ ὁσίου Παΐσιου στήν ἁγία μας Ἐκκλησία, συνειδητοποίησα μεταξύ ἄλλων πόσο ἀποφαστικῆς σημασίας ἦταν ἡ παρουσία του, σέ μία στιγμή ἱστορική γιά τήν ἐκκλησιαστική κατάσταση τῆς Ἑλλάδος.

Τελειώνοντας ἡ δεκαετία τοῦ 1950, καί συγκεκριμένα τό 1959-60, συνέβη ὁ χωρισμός τῆς ἀδελφότητος θεολόγων ΖΩΗ, ἓνα πραγματικό σχίσμα στούς κόλπους τῆς πιο δυναμικῆς θρησκευτικῆς ὀργανώσεως πού εἶχε ἐμφανισθῇ στήν Ἑλλάδα. Σχίσμα, πού ἔγινε ἀφορμή πλῆθος χριστιανῶν πού σχετίζονταν μέ τήν ὀργάνωση αὐτή νά σκανδαλισθοῦν, καί ἀρκετοί ἀπό αὐτούς νά ἀπομακρυνθοῦν τελείως ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Τά χρόνια ἐκεῖνα ζοῦσαν στό Ἅγιον Ὄρος πολλοί Μοναχοί καί Ἡσυχαστές, μέ μεγάλη πνευματική κατάσταση. Ἐκεῖνος ὅμως πού παρηγόρησε ἀπό κοντά πολλούς χριστιανούς, καί στήριξε πολλούς νέους θεολόγους σέ μία στιγμή πού εἶχαν γκρεμισθῇ τά ὁράματά τους, ἦταν ὁ ὁσιος Παῖσιος.

Εἶναι ἐντυπωσιακό, ὅτι τήν περίοδο ἀκριβῶς πού ὁ Ἅγιος ἐπεδίωκε νά ζήσει τήν ἀπόλυτα ἐρημική ζωή, ἡ Παναγία μέ ὑπερφυσικά σημεῖα τόν ἔστειλε ἔξω ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος, στόν κόσμο! Καί ὁ Ἅγιος ρωτώντας τόν Πνευματικό του, ὑποτάχθηκε στό θέ-

λημα τοῦ Θεοῦ καί ἐγκαταστάθηκε στήν Ἱερά Μονή Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, στό Στόμιο τῆς Κονίτσης, τό 1958.

Ἡ προσφορά του στόν τόπο αὐτό ὑπῆρξε ἀνεκτίμητη: Ἀνακαίνισε τό καμένο Μοναστήρι, ἀγωνίσθηκε νά ἐπιστρέψουν στήν Ὁρθοδοξία περίπου 80 οἰκογένειες πού εἶχαν παρασυρθῇ στόν Προτεσταντισμό καί ἔδωσε φωτεινό παράδειγμα ἀγιότητος καί γνησίου Μοναχισμοῦ. Τό 1959 ὑπηρετοῦσε στήν Κόνιτσα ὡς ἔφεδρος ἀξιωματικός ἕνας νεαρός θεολόγος, σχετιζόμενος μέ τήν κίνηση τῆς *ΖΩΗΣ*. Αὐτός συνδεόταν μέ ἀδελφικούς δεσμούς μέ μία ομάδα νέων θεολόγων, στήν ὁποία ἀνῆκε καί ὁ γράφων. Αὐτός ὁ ἀξιωματικός ἀρχικά γνώρισε τόν Ἅγιο, καί μέσω αὐτοῦ, ἀθόρυβα, μπῆκε ὁ Ἅγιος στή ζωή τῶν θεολόγων αὐτῶν.

Ἔτσι ἀθόρυβα, ἄρχισε τήν περίοδο ἐκείνη νά ἐπεκτείνεται ἡ μεγάλη προσφορά τοῦ ἀγίου Παΐσιου ἔξω ἀπό τά ὅρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους, σέ ὅλη τήν Ἐκκλησία.

1. Ἡ γνωριμία μου μέ τόν ἅγιο Παῖσιο

Ἡ πρώτη συνάντησή μου μέ τόν ἅγιο Παῖσιο ἐγίνε στήν Ἀθήνα, τήν Κυριακή 4 Φεβρουαρίου τοῦ 1962. Εἶχε κατεβῇ στήν Ἀθήνα, συνοδεύοντας τόν Δήμαρχο Κονίτσης, γιά νά ζητήσῃ ἀπό Κονιτσιῶτες βοήθεια στήν ἀνοικοδόμησι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Στομίου. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή, ἐπεδίωξε νά συναντήσῃ τήν ομάδα τῶν γνωστῶν του νέων θεολόγων, στό κτίριο τῆς Ἀδελφότητος *ΖΩΗ*, στά γρα-

φεία τῆς ὁποίας ἐργαζόμουν. Προσωπικά, εἶχα ἀκούσει ἤδη πολλά γιά τόν Γέροντα, ἀπό τόν φίλο μου ἔφεδρο ἀξιωματικό πού προανέφερα. Ἔτσι, στίς 6, 8 καί 9 Φεβρουαρίου εἶχα τίς πρῶτες συζητήσεις μέ τόν Γέροντα Παῖσιο. Ἡ πρώτη μου ἐντύπωση ἦταν, ὅτι γνώρισα αὐτό πού πάντοτε ἀναζητοῦσα, δηλαδή ἄνθρωπο γνήσια καί ὁλοκληρωτικά ἀφιερωμένο στόν Θεό.

Ἡ ἐπόμενη συνάντησή μου μέ τόν ὅσιο Γέροντα, ἐγινε στήν Ἱερά Μονή Στομίου τό ἴδιο ἔτος, στίς 8 Μαΐου. Ἡ μετάβασή μου ἐκεῖ, εἶχε ὡς βασικό σκοπό νά πάρω μία τελική ἀπόφαση γιά τόν δρόμο πού ἔπρεπε νά πορευθῶ στή ζωή μου. Παρέμεινα κοντά του μέχρι τίς 19 Ἰουνίου, μνήμη τοῦ ὁσίου Παϊσίου τοῦ Μεγάλου, δηλαδή 40 μέρες συνολικά. Κατά τήν ἐκεῖ παραμονή μου, ὁ Γέροντας ἐμπιστεύθηκε στήν ἀναξιότητά μου πολλά γεγονότα τῆς Χάριτος πού εἶχε ἤδη βιώσει στήν μοναχική του ζωή, γιά νά μέ βοηθήσει πνευματικά καί νά μέ στηρίξει. Καί τό κυριώτερο, μοῦ ἔδειξε ποιό ἦταν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά μένα, μέ τρόπο πού δέν χωροῦσε κανέναν λογισμό ἀμφιβολίας.

2. Τί ὀφείλω στόν Ἅγιο

Μιλώντας ὁ ἱερός Χρυσόστομος γιά τά ἄπειρα ἀγαθά πού δεχθήκαμε ἀπό τόν Θεό, τονίζει ὅτι αὐτά ὄχι μόνον εἶναι ἀνώτερα ἀπό τήν ἀξία μας, ἀλλά καί «μαῖς δόθηκαν μέ κάθε εὐκολία. Οὔτε κουρασθήκαμε, οὔτε ἰδρώσαμε... Μόνον ἀγαπηθήκαμε

ἀπό τόν Θεό, καί πήραμε αὐτά πού πήραμε»¹. Θά μπορούσα νά πῶ ὅτι αὐτό ἰσχύει καί γιά τήν σχέση μου μέ τόν Γέροντα: Μόνον ἀγαπήθηκα ἀπό αὐτόν καί δέχθηκα τίς εὐλογίες του.

Θά προσπαθήσω τώρα, ὅσο πιό συνοπτικά μπορῶ, νά σκιαγραφήσω ποιά ἦταν ἡ προσφορά τοῦ ὁσίου Γέροντα σέ μένα προσωπικά.

1. Ἡ πρώτη καί σημαντικώτερη δωρεά του ὑπῆρξε ἡ ἐγκαταβίωσή μου στό Περιβόλι τῆς Κυρίας Θεοτόκου. Ὁ γέροντας Παῖσιος ὑπῆρξε ὁ πνευματικός μαγνήτης, πού τράβηξε τά βήματά μου στόν εὐλογημένο καί ἀγιασμένο αὐτό χῶρο.

Κατά τούς χρόνους ἐκείνους οἱ ἐκκλησιαστικοί παράγοντες, καί κατ' ἐξοχήν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργανώσεων, πίστευαν ὅτι ὁ Μοναχισμός εἶναι ἓνας λανθασμένος ἐκκλησιαστικά τρόπος ζωῆς, καί κατεφέροντο ἐναντίον του, συνήθως βέβαια μέ διπλωματικό τρόπο. Τό Ἅγιον Ὅρος ἐθεωρεῖτο ὡς τόπος καταφυγῆς τῶν ἀποτυχημένων καί τῶν μή ἱκανῶν νά ζήσουν στόν κόσμο. Αὐτές, σέ γενικές γραμμές, ἦταν οἱ ἀπόψεις πού ἀκούγαμε στά φοιτητικά μας χρόνια.

Ὅμως στό πρόσωπο τοῦ γέροντος Παῖσιου, εἶδαμε ζωντανό αὐτό πού λαχταροῦσε βαθιά ἡ ψυχή μας, δηλαδή τήν γνήσια παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτήν τήν παράδοση δέν τήν δίδασκε οὔτε ἡ ἀκαδημαϊκή θεολογία, οὔτε οἱ ἄνθρωποι πού ἐκπροσωποῦσαν τίς θρησκευτικές ὀργανώσεις. Ἐ-

1. Εἰς Ματθαῖον 1, 2, PG 57, 16.

τσι για πρώτη φορά εμείς, πτυχιούχοι θεολόγοι, γνωρίσαμε την βιωματική θεολογία που εκφράζει ο πατερικός λόγος: «Ἄν εἶσαι θεολόγος θά προσεύχεσαι ἀληθινά, καί ἄν προσεύχεσαι ἀληθινά, εἶσαι θεολόγος»².

Τά ἀφήσαμε, λοιπόν, ὅλα γιά νά ἀκολουθήσουμε τό ἕνα, πού (κατά τόν λόγο τοῦ Κυρίου³) χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιά νά ζήσει, αὐτό πού εἶδαμε ζωντανό στό φωτεινό πρόσωπο τοῦ Γέροντος. Ἡ κεχαριτωμένη ζωή του μᾶς τράβηξε στό Περιβόλι τῆς Κεχαριτωμένης Θεοτόκου.

2. Ἡ δεύτερη μεγάλη εὐλογία πού μοῦ προσέφερε ὁ ἅγιος Παῖσιος, εἶναι τό γεγονός ὅτι ὑπῆρξε πνευματικός μου δάσκαλος καί χειραγωγός στήν μοναχική πολιτεία. Καί αὐτό ἔγινε, ὄχι μόνο μέ τίς φωτισμένες διδαχές του, πού κατανοοῦσε κάθε ἀκροατής του, ὅσο κυρίως μέ τήν ὀλόφωτη ζωή καί πολιτεία του.

Ὁ Γέροντας, μέ τήν γνωστή ἀγάπη πού εἶχε γιά κάθε ἄνθρωπο, προσπάθησε νά μέ μύηση στό μυστήριο τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί τῆς διαρκοῦς δοξολογίας τοῦ ἁγίου ὀνόματός Του. Ὁ ἴδιος ἔλεγε ὅτι ὁ Μοναχός πού προσπαθεῖ μέ τά βιβλία μόνο νά γνωρίσῃ τήν μοναχική ζωή, μοιάζει σάν τούς μαύρους πού δουλεύουν στά μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ: Περνᾷ τό χρυσό μέσα ἀπό τά χέρια τους, ἀλλά δέν τό κρατοῦν δικό τους, οὔτε τό ἀξιοποιοῦν.

2. Ὁσιος Νέλλος, *Περί προσευχῆς*, 60, PG 79, 1180B.

3. Λουκάς 10, 42.

Στή μοναχική ζωή χρειάζεται καθοδήγηση από έμπειρο μοναχό. Αυτός ο Μοναχός υπήρξε για μένα ο γέροντας Παΐσιος. Μέ αγάπη και ύπομονή άπέ-
ραντη προσπάθησε νά μου δείξη τόν δρόμο τής μοναχικής πολιτείας, καί ιδιαίτερα τά σημεΐα πού πρέπει νά προσέξη κανείς σ' αυτήν. Πολλές φορές μου έμπιστεύθηκε γεγονότα τής Χάριτος, μήπως μέ φιλοτιμήση νά κάνω κάτι για τήν αγάπη του Χριστού.

Στό σημεΐο αυτό, θέλω νά καταθέσω τήν πείρα κάποιου, πού έζησε κοντά σέ Έναν Άγιο. Όποιος κυττά τό γεγονός αυτό έξωτερικά, μακαρίζει εκείνον πού έχει τήν εϋλογία αυτή, καί έξιδανικεύει τίς έμπειρίες πού μπορεί νά έχει από μιά τέτοια πνευματική σχέση. Έκείνος όμως πού ζεΐ προσωπικά τό γεγονός, έφ' όσον δέν είναι στά πνευματικά μέτρα του Άγίου, αδυνατεί πολλές φορές νά κατανοήση τούς λόγους καί τήν συμπεριφορά του. Νομίζει, λοιπόν, καμμιά φορά ότι ο Άγιος είναι αϋστηρός μαζί του, ή ότι δέν τόν κατανοεί, ή ότι δέν συμπάσχει στόν αγώνα έναντίον τών παθών του. Παρόμοια βέβαια είναι δυνατόν, νά αισθανθῇ κάποτε καί Ένας ύποτακτικός για τόν Γέροντά του.

Ό άγιος Παΐσιος έλεγε Ένα παράδειγμα, σχετικά μέ τό θέμα αυτό: «Έρχεται Ένας πού έχει μιά μεγάλη πληγή στήν παλάμη καί Ένα σπυράκι στόν άγκώνα. Κι έγώ ασχολουμαι μέ τό σπυράκι, διότι βλέπω ότι είναι τό ξεκίνημα ενός καρκίνου. Ό άρρωστος όμως νομίζει ότι άδιαφορώ για τήν πληγή, καί μέ παρεξηγεΐ». Έτσι, ένώ ο άνθρωπος πού ζούσε κοντά στόν Γέροντα βοηθιόταν μέ τήν φωτισμένη επέμβασή του, δέν κατανοούσε πάντοτε τόν τρόπο

τῆς πνευματικῆς θεραπείας πού ἐκεῖνος χρησιμοποιοῦσε. Κάτι παρόμοιο φυσικά συμβαίνει καί ὅταν ἀδυνατοῦμε νά κατανοήσουμε τίς παιδαγωγικές ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ στή ζωή μας.

3. Ἡ ἐπόμενη μεγάλη προσφορά του ἀφορᾷ τήν ἱερατική μου διακονία. Τρία χρόνια πρίν τολμήσω νά προσεγγίσω τό φρικτό Θυσιαστήριο (στίς 8 Ἰανουαρίου 1963), μοῦ ἔστειλε ἀπό τό θεοβάδιστο ὁρος Σινᾶ ἐπιστολή, πού θά τήν χαρακτηρίζα πνευματική πυξίδα γιά τήν ζωή ἐνός Ἱερομονάχου. Ἐγγραφε μεταξύ ἄλλων ὁ ὁσιος Γέροντας:

Ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,... χαῖρε καί ἀγάλλου ἐν Κυρίῳ πάντοτε.

Εὐχομαι ὁ ὑπό Ἰωάννου Βαπτισθεῖς Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός νά σᾶς χαρίζη πάντα ὑγείαν ψυχῆς καί σώματος, καί νά σᾶς φωτίζη καί ὁδηγῇ μέ τό λαμπρό του ἀστέρι στόν δρόμον τῆς πνευματικῆς τελειότητος...

Διά νά γίνη κανεῖς καπετάνιος, θά πρέπει νά γίνη πρῶτα μοῦτσος. Διά τήν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, δέν πάω μέ αὐτά νά δείξω ὅτι ἐγώ ἔχω πείραν κ.τ.λ. Ἀλλά λόγω τοῦ ὅτι σᾶς ἀγαπῶ καί ἐνδειαφέρομαι διά τήν καλήν πνευματικήν σας πρόοδον, ὅπως δέν παύω νά Σᾶς ἐνθυμοῦμαι στίς προσευχές μου τίς ταπεινές.

Ἐάν θέλετε νά κάμετε δράσιν ὀργανωμένην, εἶναι κάτι τό τεχνικό καί ὄχι φυσικό, διότι αὐτοί πού ξεκινοῦν διά ἓνα τέτοιο ἔργο, πηγαίνουν πρῶτον σέ τεχνίτην ἄριστον, φτειάχνονται πρῶτον καί μετὰ φτειάχνουν ἄλλους. Τήν ζοῦν πρῶτα καί μετὰ δι-

δάσκουν τήν ζωήν αὐτήν καί εἰς ἄλλους. Ἔτσι ξεκινήσανε καί ὅλοι οἱ Ἅγιοι Πατέρες. Τό νά ἔχη κανείς τήν μάχαιρα τοῦ λόγου μόνον δέν ὠφελεῖ, διότι πολλά πράγματα δέν κόβονται μέ τήν μάχαιρα τοῦ λόγου παρά μέ τήν μάχαιρα τοῦ Πνεύματος. Ὅταν συγκεντρώνονται θεολόγοι καί ξεγυμνώνουν τήν μάχαιρα τοῦ λόγου καί προχωροῦν, ἐπόμενον εἶναι νά χτυπηθοῦν χωρίς νά καταλάβουν ἀπό ποῦ τοὺς ἤρθε. Ἐπειδή ὁ ἐχθρός μας διάβολος δέν εἶναι ὁρατός ἀλλά ἀόρατος, δι' αὐτό χρειάζεται ἡ μάχαιρα τοῦ Πνεύματος πού εἶναι ἀόρατος. Καί διά νά ἀποκτήσῃ κανείς αὐτήν, χρειάζεται ἀγώνας. Νά δώσῃ κανείς αἷμα, διά νά λάβῃ Πνεῦμα.

Λίγο πολύ ὅλοι ἀδελφέ μου, ἅπαξ δέν ἔχουμε ἐκδυθῇ τόν παλαιόν ἄνθρωπον, εἴμεθα σκλαβωμένοι ἀπό τόν ἐχθρόν. Διά νά μπορέσουμε νά ἐλευθερωθοῦμε, πρῶτον πρέπει νά ἀρχίσῃ ἡ μυστική ἐργασία εἰς τόν ἑαυτόν μας. 2^{ον}: Νά πιάσουμε φιλία μέ Βασιλέα Ἰσχυρόν. 3^{ον}: Νά κάνουμε ἐπανάστασιν ἐσωτερικήν κατά τοῦ ἐχθροῦ, ἐνισχυόμενοι φυσικά ἀπό τόν ἰσχυρόν Βασιλέα Χριστόν. 4^{ον}: Ἀφοῦ ἐλευθερωθοῦμε, νά στήσουμε τήν κυβέρνησιν μέ κυβερνήτην τόν Χριστόν, καί νά φρουρήσουμε τήν χώραν ἀπό ξένες προπαγάνδες, "λογισμούς", καί μετὰ νά ἐνισχύουμε καί ἄλλες χῶρες διά νά λάβουν τήν εὐλογημένην αὐτήν ἐλευθερίαν τῶν παθῶν. Διά νά βαδίσῃ κανείς ἀδελφέ μου φυσιολογικά, θά πρέπει νά κάμῃ νομίζω οὕτως.

Ὑπάρχει μία καλή περίπτωση, ἐάν θέλετε νά ἔλθετε ἐδῶ στό Σινᾶ, νά καθήσετε 2 ἢ 3 χρόνια, νά περάσουν τρόπον τινα καί τά χρόνια αὐτά τῆς νε-

ανικῆς ἡλικίας μέ πνευματικούς ἀγῶνας "τό κατά δύναμιν". Ἀκόμη καί τήν ἱερωσύνην ἐάν θέλετε νά λάβετε ἐδῶ, καί μετά ἐάν θέλετε νά βγῆτε διά νά ὠφελήσετε καί ἄλλους, νά γίνη καί αὐτό. Τό πιό σωστόν εἶναι νά λάβη κανεῖς πληροφορίαν, ἀλλά δέν πειράζει ἔστω καί νά κάμη κανεῖς ἓνα τέτοιο, διότι ὁ Κύριος ἐξετάζει τά ἐλατήρια πού κινεῖται κανεῖς. Σᾶς κάμω καί τήν ἐξήγησιν αὐτήν: Ξεκινώντας, νά ἔχετε πίστην καί αὐταπάρνησιν. Νά εἰπῆτε στόν λογισμόν σας ὅτι, ἐάν ὁ Θεός μᾶς ἀξιῶσῃ νά λάβωμε καί ἐμεῖς τό μακάριον τέλος τῶν ἐν Σινᾶ καί Ραϊθῶ ἀναιρεθέντων, ἅς εἶναι δοξασμένον τό πανάγιον ὄνομά Του, χιλιάδες-χιλιάδες φορές δοξασμένον...

Σέ ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς, Παῖσιος.

Μετά τήν χειροτονία μου, μέ τά ἔργα του καί μέ τούς λόγους του, μέ δίδαξε πῶς νά φέρωμαι ὡς ἐξομολόγος Πνευματικός στούς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, πού χτυπημένοι ἀπό τά πεπυρωμένα βέλη τοῦ πονηροῦ, ἔρχονται στό ἐξομολογητήριον ζητώντας τήν παρηγοριά τοῦ θεοῦ ἐλέους. Ὁ Γέροντας ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Οἱ Ἅγιοι μᾶς βοηθοῦν νά καταλάβουμε ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάση μας σ' αὐτούς πού ἔπεσαν στήν ἁμαρτία. Πρέπει νά εἶναι π ὁ ν ο ς ἁ γ ἄ π η ς. Ἄς τούς βοηθήσουμε νά νοιώσουν τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἦπιαν τό φαρμάκι τῆς ἁμαρτίας. Ἄς γευθοῦν τήν γλύκα τοῦ θεοῦ ἐλέους».

Ὁ ἴδιος πονοῦσε μαζί μέ κάθε πονεμένο ἄνθρωπο καί τόν βοηθοῦσε μέ τήν ἀγάπη του νά ἐλπίζει στόν Χριστό. Πιστεύω πῶς καί ὁ μεγαλύτερος ἄ-

μαρτωλός ἔφευγε ἀπό τόν Γέροντα μέ ἐλπίδα στό ἔλεος τοῦ Χριστοῦ. Αὐτό νοιώθαμε ζώντας κοντά του, καί αὐτό ἦταν τό μεγάλο μάθημα πού μᾶς ἔδινε γιά τήν πνευματική θεραπεία τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου.

4. Μία ἀκόμη μεγάλη βιωματική διδαχή τοῦ Γέροντα, ἀφοροῦσε τόν τρόπο πού συμμετεῖχε στήν λατρεία καί κατ' ἐξοχήν στήν θεία Λειτουργία.

Ἐψαλε μέ τήν ἰδιάζουσα λεπτή φωνή του καί τόν ἰδιαίτερο τρόπο του, ἐξ ὅλης ψυχῆς καί καρδίας. Ὅποιος τόν ἄκουγε, αἰσθανόταν ὅτι ὁ Γέροντας καθὼς ψάλλει συγκλονίζεται σύγκορμος, ὅτι "πιάνει ἀπό τά πόδια τόν Χριστό", κατά τήν ἔκφραση αὐτόπτου μάρτυρος.

Μερικές φορές, τόν ἀκούγαμε ἀπό τό Κελλί μας νά ψάλλη στήν αὐλή του τόν θεομητορικό Ὕμνο· *"Πάντων θλιβομένων ἡ χαρά, καί ἀδικουμένων προστατίς, καί πενομένων τροφή, ξένων τε παράκλησις καί βακτηρία τυφλῶν, ἀσθενούντων ἐπίσκεψις, καταπονουμένων σκέπη καί ἀντίληψις, καί ὀρφανῶν βοηθός, Μήτηρ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, σὺ ὑπάρχεις Ἀχραντε· σπεῦσον, δυσωποῦμεν ρύσασθαι τοὺς δούλους σου"*. Εἶχαμε τότε τήν αἴσθηση ὅτι ἓνας Ἅγιος δοξολογεῖ καί ἱκετεύει τήν Κυρία Θεοτόκο, καί δονεῖται ὁλόκληρος, ψυχῇ καί σώματι, ἐξ ἀγάπης πρὸς τήν Ὑμνουμένην. Ἡ ψαλμωδία του ἔδειχνε ταυτόχρονα καί τήν οἰκειότητα καί παρρησία πού εἶχε πρὸς τήν Θεομήτορα.

Ὅποιος εἶχε δεῖ τόν Γέροντα νά ψάλλη, τόν παρομοίαζε μέ τό ἀηδόνι, πού καθὼς τραγουδᾷ φου-

σκώνει καί πάλλεται τό στήθος του. Καί ἔνοιωθε ὅ-
τι ἡ καρδιά τοῦ Γέροντα θά σπάσῃ ἀπό τήν ἀγάπη
του γιά τό δοξολογούμενο θεῖο πρόσωπο, τόν Χρι-
στό ἢ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο ἢ τοὺς ἀγαπημένους
του Ἀγίους.

Τό Κελλί τοῦ Τιμίου Σταυροῦ σήμερα.

Στίς περιπτώσεις ἐκεῖνες, πού εἶχα τήν ιδιαίτε-
ρη εὐλογία νά λειτουργήσω στό Κελλί του, στόν
"Τίμιο Σταυρό" ἢ στήν "Παναγούδα", καί νά συμ-
μετέχῃ στήν θεία Λειτουργία ὁ Γέροντας μόνος του,
βίωνα μία παρουσία ἀγγελική μέσα στό παρεκ-
κλήσιο. Οἱ ὅποιες κινήσεις του, καθώς διακονοῦσε
τόν Ἱερέα, ἡ ψαλμωδία του καί ὅλη του ἡ στάση,
μαρτυροῦσαν ὅτι ζοῦσε πραγματικά τήν παρουσία
τοῦ ἀοράτου Θεοῦ.

Σέ κάθε Λειτουργία, ὁ Γέροντας δέν ἦταν ἀπλά ἕνας πιστός πού μυστικά εἰκονίζει τὰ Χερουβεὶμ καὶ δοξολογεῖ τόν Τριαδικό Θεό, ἀλλὰ ἕνας ἐπίγειος Ἄγγελος πού ὑμνεῖ τόν οὐράνιο Πατέρα μας. Τὴν ὥρα τοῦ Κοινωνικοῦ, ἔμπαινε στό ἅγιο Βῆμα γιὰ νὰ προσφέρῃ στὸν Λειτουργό τό ζέον, καὶ ζητοῦσε νὰ ἐξαγορεύσῃ τοὺς λογισμοὺς του καὶ νὰ τοῦ διαβασθῇ ἡ συγχωρητικὴ Εὐχή. Ἐπίσης, ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο προσερχόταν νὰ κοινωνήσῃ καὶ ἡ ὅλη στάση του, ἔδειχνε πόσο μεγάλη συναίσθηση εἶχε τοῦ φρικτοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Κοινωνίας. Ὁ Λειτουργός βίωνε τό γεγονός τῆς συναντήσεως ἐνός Ἀγίου μέ τόν ἡγαπημένο του Κύριο.

Μέ ἕναν λόγο, αὐτό πού ὅλοι λέμε καὶ πιστεύουμε, ὅτι ἡ θεία Λειτουργία μεταβάλλει τὴν γῆ σέ οὐρανό, τό βιώνες ὅταν συμμετεῖχε σ' αὐτὴν ὁ ἅγιος Παῖσιος. Ἡ ὅλη στάση του, δέν εἶχε τίποτε τό ὑποκριτικό ἢ φτειαχτό, μέ τό ὁποῖο θά ἐπεδίωκε νὰ δώσῃ καλὴ ἐντύπωση σέ τρίτους. Αὐτὴ ἦταν ἡ φυσικὴ του στάση, ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Χριστοῦ. Ἔτσι ὑπηρετοῦσε τόν Κύριο, καὶ ἔτσι δεχόταν ἀπὸ Αὐτόν τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης Του.

3. Ἡ προσφορά τοῦ Ἀγίου στὸν Μοναχισμό

Ὁ ὁσιος Παῖσιος προσέφερε πάρα πολλὰ στὸν Μοναχισμό μέ τὴν ἁγία ζωὴ του, τόν χαριτωμένο λόγο του καὶ τὰ θεοφώτιστα γραπτὰ του. Ἐδῶ, θά κάνουμε μία ἐπιγραμματικὴ ἀναφορά σ' αὐτὰ τὰ τρία.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, μέ τό παράδειγμά του καὶ μέ

τόν θαυμαστό βίο του βοήθησε καί στήριξε πολλούς νέους στόν πνευματικό αγώνα τους. "Όσα διάβαζαν στά Συναξάρια γιά τούς παλαιούς μεγάλους "Όσίους, τά ἔβλεπαν ζωντανά μπροστά τους. Ἐτσι, ἄρκετοί ἀπεφάσιζαν νά ἀκολουθήσουν τήν μοναχική πολιτεία, καί μέ ζῆλο προσπαθοῦσαν νά τόν μιμηθοῦν κατά τήν δύναμή τους. Ὁ ἅγιος Παΐσιος ἦταν ἀπό τούς μοναχοὺς γιά τούς ὁποίους λέγει ὁ ὁσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος: «Φῶς τῶν μοναχῶν εἶναι οἱ Ἄγγελοι, καί φῶς ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἡ ζωή τῶν μοναχῶν»⁴.

Πάρα πολλοί εἶναι ἐπίσης αὐτοί πού βοηθήθηκαν ἀπό τόν φωτισμένο, πρακτικό καί χαριτωμένο λόγο του: Νέοι πού σκέπτονταν τόν δρόμο τοῦ Μοναχισμοῦ, ἢ ἄλλοι πού ἦταν ἀποφασισμένοι, ἀλλά ζητοῦσαν κατάλληλο Γέροντα. Τούς τελευταίους, χωρίς νά ἀναφέρεται σέ συγκεκριμένα πρόσωπα, τούς βοηθοῦσε νά βροῦνε Γέροντα μέ φρόνημα καί βίο μοναχικό, πού νά ἀναπαύη καί τούς ἴδιους. Ἐπίσης πολλοί μοναχοί, κάθε ἡλικίας καί ἀξιώματος, κατέφευγαν στόν Γέροντα γιά νά βοηθηθοῦν στούς πειρασμούς τους, νά λύση τίς ἀπορίες τους, νά θεραπεύση τούς λογισμούς τους. Ἐφευγαν ὅλοι ἀπό κοντά του μέ ἐλπίδα, μέ ἀπόφαση γιά μιὰ καινούργια ἀρχή καί ἐντονώτερους πνευματικούς ἀγῶνες. Ἡ παρουσία του καί μόνον παρηγοροῦσε. Ὁ φωτισμένος λόγος του ἀνώρθωνε τίς πληγωμένες ἀπό τήν ἁμαρτία ψυχές, διότι μετέδιδε τήν χάρι

4. Κλῖμαξ, Λόγος 26, 23 Ὡρωπός Ἀττικῆς ²1984, σελ. 289.

τοῦ Θεοῦ.

Ἀθόρυβα, ἀλλά ἀποτελεσματικά, βοηθοῦσε Ἐπισκόπους, Ἡγουμένους καί Πνευματικούς, πού ἀπευθύνονταν σ' ἐκεῖνον γιά τήν ἐπίλυση διαφόρων προβλημάτων πού ἀνέκυπταν στά Μοναστήρια τους.

Ἐξ ἴσου σημαντικά βοήθησε μέ τίς ἐπιστολές του πρὸς Μοναχοὺς, καί μέ τά βιβλία του. Ἰδιαίτερα τό βιβλίο του *Ἐπιστολές*, τό πρῶτο πού ἐκδόθηκε ἀμέσως μετὰ τήν κοίμησή του, εἶναι ἀπό τά ωραιότερα κείμενά του. Παρουσιάζει τόν γνήσιο παραδοσιακό Μοναχισμό, ὅπως τόν ἔζησε ὁ ἴδιος, καί ἀποτελεῖ πολύτιμο βοήθημα γιά κάθε μοναχό ἢ ὑποψήφιο μοναχό.

Τά βιβλία τοῦ Ἀγίου συνεχίζουν καί μετὰ τήν κοίμησή του νά βοηθοῦν τοὺς Μοναχοὺς, ἀλλά καί τοὺς λαϊκοὺς, σέ ὅλες τίς ὀρθόδοξες χῶρες. Ἡ διάδοση τῶν βιβλίων του εἶναι ἐντυπωσιακή, καί ἡ ωφέλεια πού προξενοῦν ἀνάλογη. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπὸ τόν λόγο τοῦ Ἀγίου, ὁδηγεῖ πολλοὺς ἀνθρώπους σέ ἀληθινὴ μετάνοια.

4. Μετάνοια καί προσευχή

Ἡ μετάνοια μέ ἐξέταση τοῦ ἑαυτοῦ μας, εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἐργασίας τῆς προσευχῆς. Ὄταν ρωτούσαμε τόν ὅσιο Παῖσιο τί βοηθᾷ στήν Εὐχή, ἔλεγε: «Ἡ συναίσθηση τῆς ἀμαρτωλότητάς μας». «Ἔργο τοῦ Μοναχοῦ, ἔλεγε, εἶναι ἡ μετάνοια. Γιά νά μετανοήσῃ ὁμῶς κανεὶς, πρέπει νά γνωρίσῃ τόν ἑαυτό του καί τίς ἀδυναμίες του. Νά σκέπτεσαι: Τί μοῦ προσέφερε ὁ Θεός, καί πῶς ἀνταποκρίθηκα στίς

δωρεές Του; Πώς φέρθηκε σέ μένα ό Θεός, καί πώς φέρθηκα έγώ στήν αγάπη Του; Γύρω από τό έρώτημα αυτό, νά στρέφεται συνεχώς ή σκέψη τοῦ Μοναχοῦ. Βλέπει τότε, πώς τά πάντα εἶναι δωρεές τοῦ Θεοῦ. Μόνο οἱ ἁμαρτίες εἶναι δικές μας. Νά, γιά ποιοό λόγο πρέπει νά εἶναι κανείς συντετριμμένος ἐσωτερικά καί οὐσιαστικά».

Ἡ μελέτη τοῦ ἑαυτοῦ μας «φέρνει τήν ταπείνωση καί τήν ἀνάγκη τῆς προσευχῆς, τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ. Γι' αυτό, πρίν ἀρχίσουμε νά μετῶμε τά κομποσχοίνια, καλό εἶναι νά μετρήσουμε πρῶτα τίς πολλές μας ἁμαρτίες καί τίς πολλές εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ»⁵. Νά σκεφθοῦμε, «τί εὐεργεσίες μᾶς ἔκαμε ό Θεός, καί πώς ἀνταποκριθῆκαμε ἐμεῖς σ' αὐτές. Ἡ αἴσθησις τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ μᾶς βοηθᾷ νά λέμε τήν Εὐχή καρδιακά καί ὄχι μηχανικά. Ὅταν γνωρίσουμε τήν ἀρχοντική αγάπη τοῦ Θεοῦ καί τήν δική μας ἀχαριστία, τότε θέλουμε μέ κάθε τρόπο νά λέμε τήν Εὐχή».

Ἡ ἀληθινή μετάνοια μᾶς ὁδηγεῖ στήν πραγματική ταπείνωση καί ἀπό τήν ταπείνωση ἀρχίζει ή προσευχή. Ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ, λέγει: «Ὅταν μέ τήν προσευχή παρασταθῇς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, βάλε τήν σκέψη ὅτι μοιάζεις μέ μυρμήγκι, μέ βδέλλα, μέ ἕνα ἔρπετό τῆς γῆς, ἥ μέ βρέφος πού ψελλίζει. Καί μήν μιλήσης στόν Θεό σάν γνωστικός καί σοφός, ἀλλά πλησίασέ Τον μέ φρόνημα νηπίου, γιά νά ἀξιωθῇς ἀπό τόν Θεό ἐκείνη τήν πατρική πρόνοια, πού ἔ-

5. Ἐπιστολές, σελ. 112. Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου, Ἐπιστολές, Σουρωτή Θεσ/νίκης ¹²2001.

χουν οί πατέρες στά παιδιά τους τά νήπια»⁶.

Παρόμοια, ό όσιος Γέροντας Παΐσιος συμβούλευε νά λέμε στόν Χριστό, πρίν άκόμη άρχίσουμε τήν έργασία τής προσευχής: "Χριστέ μου, έφταιξα, συγχώρεσέ με. Είμαι άχάριστος, γιατί σέ λύπησα". Άν δέν τά νοιώθουμε αὐτά τήν ώρα πού άρχίζουμε τήν έργασία τής προσευχής, είναι σάν νά λέμε στόν Χριστό: "Τί κάνεις; Τί χαμπάρια;"⁷.

Ό άγιος Παΐσιος τόνιζε ιδιαίτερα τή μετάνοια καί στούς λαϊκούς έπισκέπτες του. Τούς ρωτοῦσε άν έξομολογοῦνται. Άν τοῦ άπαντοῦσαν άρνητικά, τούς έστελνε πίσω γιά νά βροῦν Πνευματικό. Αὐτό τό έκανε, όχι μόνο γιά τήν σωτηρία τής ψυχής τους, αλλά καί ως προϋπόθεση τής συζητήσεως μαζί του. «Πρίν άπό τήν έξομολόγηση, τό μυαλό είναι θολωμένο», έλεγε, «καί δέν θά μπορέσουμε νά συννενοηθοῦμε»⁸.

Ό ίδιος ό Γέροντας, άρχιζε τήν προσευχή του μέ τό: "*Ο Θεός, ιλάσθητί μοι τῷ άμαρτωλῷ*"⁹. Τό έλεγε μερικές φορές, καί μετά άρχιζε τήν Εὐχή. Α-

6. Λόγος 19, *Άσκητικά*, σελ. 67. Όσίου Ίσαάκ τοῦ Σύρου, *Τά εύρεθέντα άσκητικά*, έπιμελεία Ίωακείμ Σπενσιέρη ίερομονάχου, Αθήνα 1895.

7. Πρβλ. *Προσευχή*, σελ. 42. Γέροντος Παΐσιου Άγιορείτου, *Λόγοι, τόμ. ς΄, Περί προσευχής*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης 2012.

8. *Βίος*, σελ. 404. Ίερομονάχου Ίσαάκ, *Βίος Γέροντος Παΐσιου τοῦ Αγιορείτου*, Άγιον Όρος 2004.

9. Λουκάς 18, 13.

κόμη καί πρίν διαβάσῃ τόν *Μικρό Παρακλητικό Κανόνα* στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, συνήθιζε νά διαβάξῃ κάποια τροπάρια ἀπό τόν *Μεγάλο Κανόνα* (τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης), σάν μία προκαθάρσις μελωδία, διότι πίστευε ὅτι δέν εἶχε παρρησία στήν Παναγία γιά νά Τήν ὑμνήσῃ.

Ἔλεγε ὁ Γέροντας: «Τήν δύναμη πού κρύβει ἡ ταπείνωση, τήν ἔνοιωσα μερικές φορές στήν προσευχή. Ὄταν ἔκαμα τήν προσευχή μου μέ ταπείνωση, εἶδα τήν χάρι τῆς ταπεινώσεως: Μαλακώνει τήν καρδιά». «Ὄταν κανεῖς αἰσθάνεται τήν ἁμαρτωλότητά του καί τίς μεγάλες εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, τότε ἡ καρδιά ὅσο γρανιτένια καί νά εἶναι ραγίζει, καί τρέχουν μόνα τους τά δάκρυα». Ἔλεγε ἐπίσης: «Ὅσο περισσότερο ὁ ἄνθρωπος λυπᾶται γιά τήν ἁμαρτωλότητά του ἢ γιά τήν ἀχαριστία του πρὸς τόν Θεό, καί κλαίει φιλότιμα πού λύπησε μέ τίς ἁμαρτίες του τόν Θεό Πατέρα του, τόσο περισσότερο καί ὁ Θεός τόν ἀνταμείβει μέ θεία ἀγαλλίαση καί τόν γλυκαίνει ἐσωτερικά... Ἡ θεία παρηγορία ἔρχεται ἀπό τή μετάνοια»¹⁰.

Ἔλεγε ὁ Γέροντας ὅτι πολλές φορές «στήν προσευχή ἕνας ἀναστεναγμός μετανοίας ἀξίζει πιά πολύ ἀπό δύο κουβάδες δάκρυα». «Ὁ Θεός σκορπᾷ παντοῦ τήν ἀγάπη Του. Ἀρκεῖ νά ὑπάρχῃ ἡ ταπείνωση. Αὐτή τραβᾷ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ».

Ὁ ὁσιος Γέροντας ἔλεγε ὅτι γιά νά προσευχηθοῦμε χρειάζεται ἀνάλογη πνευματική προετοιμα-

10. Πρβλ. *Ἐπιστολές*, σελ. 62 — *Λόγοι 3, Πνευματικός ἀγώνας*, Σουρωτή Θεοσ/νίκης 2001, σελ. 171.

σία. Όπως, όταν πρόκειται νά κοινωνήσουμε κά-
νουμε τήν σχετική προετοιμασία (νηστεία, προσευ-
χή, εξομολόγηση), έτσι καί όταν θέλουμε νά προ-
σευχηθοῦμε. Τό ἓνα, ἔλεγε, εἶναι θεία Κοινωνία, τό
ἄλλο θεία ἐπικοινωνία, διότι ἐπικοινωνοῦμε μέ τόν
ἴδιο τόν Χριστό, μιλοῦμε μαζί Του.

Ἡ πατερική μελέτη, ἔλεγε ὁ Ὅσιος Γέροντας,
«πολύ βοηθάει, διότι οἱ ἅγιοι Πατέρες μᾶς ἐρμη-
νεύουν τό Εὐαγγέλιο μέ τήν εὐαγγελική τους ζωή,
ὅπως βοηθάει καί ἡ μελέτη τοῦ ἑαυτοῦ μας γύρω
ἀπό τήν ἁμαρτωλότητά μας, τήν ἀχαριστία μας
καί τίς πολλές εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ... Ἡ πνευματι-
κή μελέτη θερμαίνει τήν ψυχή καί τήν πιέζει φιλότι-
μα γιά προσευχή»¹¹. Καί γιά νά διεγείρη τόν ζήλο
μας στήν προσευχή, ὑπενθύμιζε, ὅτι κάθε στιγμή
τῆς ζωῆς μας πού περνᾷ δέν τήν ξαναβρίσκουμε.

Ὁ Γέροντας ζοῦσε τήν προσευχή, καί εἶχε γνω-
ρίσει τήν ἀξία της καί τίς δωρεές πού χαρίζει στόν
ἄνθρωπο. Γι' αὐτό καί ἔλεγε: «Ρίξτε τό μεγαλύτερο
βάρος τοῦ ἀγώνα στήν προσευχή. Ἡ προσευχή εἶ-
ναι τό πνευματικό μας βαρόμετρο. Κάντε ὁλόκληρη
τήν ζωή σας μιά προσευχή στόν Θεό».

Ἐλεγε ὁ Ὅσιος: «Ἡ προσευχή εἶναι συνομιλία
μέ τόν Θεό. Μακαρίζουμε καμμιᾷ φορά ἐκείνους πού
ἔζησαν στήν ἐποχή τοῦ Χριστοῦ, διότι ἔβλεπαν καί
ἄκουγαν τόν ἴδιο τόν Χριστό καί μποροῦσαν νά Τοῦ
μιλήσουν. Ἀλλά σκέφτομαι ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε σέ κα-

11. Ἐπιστολές, σελ. 112.

λύτερη θέση, διότι εκείνοι δέν μπορούσαν νά ἀπασχολήσουν πολύ τόν Χριστό, ἐνῶ ἐμεῖς μπορούμε μέ τήν προσευχή νά μιᾶμε συνέχεια μαζί Του»¹².

Ὁ ἅγιος Παῖσιος, ἐνῶ πάντοτε ζητοῦσε τήν μετάνοια, εἶχε φθάσει πλέον στήν φλογερή ἀγάπη πρὸς τόν Θεό. Αὐτή τήν ἐξέφραζε μέ τήν ἀδιάλειπτη καί καρδιακή προσευχή του, καί ἔλεγε: «Προσευχή εἶναι νά βάλουμε τόν Χριστό μέσα στήν καρδιά μας, νά Τόν ἀγαπήσουμε μέ ὅλο μας τό εἶναι... Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀγαπήσῃ τόν Θεό καί ἔχῃ ἐπικοινωνία μαζί Του, δέν τόν συγκινεῖ τίποτε τό γήινο. Γίνεται σάν τρελλός... Ὁ Θεός εἶναι στοργικός Πατέρας καί μᾶς ἀγαπάει. Γι' αὐτό, πρέπει νά λαχταρᾶμε πότε θά ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς καί νά μή χορταίνουμε νά μιᾶμε μαζί Του»¹³.

Ἡ προσευχή πρέπει νά γίνῃ ἡ χαρά καί ὄχι ὁ κόπος τοῦ Μοναχοῦ. Ὁ Γέροντας, ὅσο κουρασμένος κι ἂν ἦταν, ποτέ δέν παρέλειπε τήν ἀκολουθία του καί τόν κανόνα τῆς προσευχῆς του. Ἐλεγε: «Ἐμένα ἡ προσευχή μέ ξεκουράζει. Καί ἔχω δεῖ ὅτι μόνον ἡ προσευχή ξεκουράζει πραγματικά τόν ἄνθρωπο. Ὅταν γίνεται μέ τήν καρδιά, διώχνει καί τήν κούραση καί τόν ὕπνο καί τήν πείνα, διότι θερμαίνεται ἡ ψυχὴ, καί ὕστερα δέν θέλεις οὔτε νά κοιμηθῇς, οὔτε νά φᾶς. Ζεῖς σέ μιὰ ὑπερφυσική κατάσταση καί τρέφεσαι διαφορετικά· σέ τρέφουν τὰ πνευματικά»¹⁴.

12. *Προσευχή*, σελ. 24.

13. *Προσευχή*, σελ. 24–6.

14. *Προσευχή*, σελ. 56.

5. Ἡ Εὐχή τοῦ Ἰησοῦ

Ἄς ἔρθουμε τώρα συγκεκριμένα στήν εὐχή τοῦ Ἰησοῦ. Διαβάζουμε στόν ὅσιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος: «Μέ τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ μᾶστιζε τούς ἐχθρούς, διότι δέν ὑπάρχει οὔτε στόν οὐρανό οὔτε στή γῇ ἰσχυρότερο ὄπλο». Στήν ἴδια γραμμή κινούμενος καί ἀπό τίς ἴδιες ἐμπειρίες ὀρμώμενος, ὁ ὅσιος Παῖσιος ἔλεγε: «Ἡ Εὐχή τοῦ Ἰησοῦ εἶναι φοβερό ὄπλο κατά τοῦ διαβόλου, διότι τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ εἶναι παντοδύναμο. Πρίν ἀρχίσουμε τήν προσευχή, νά ἐξομολογούμεσθε στόν Θεό, ἀφοῦ πρῶτα ἐξομολογηθοῦμε στόν Πνευματικό, καί ὕστερα καρδιακή προσευχή... Νά λέμε τήν Εὐχή νοερώς ὄχι ἐκφώνως, γι' αὐτό λέγεται νοερά προσευχή. Νά μήν τήν λέμε πολὺ βιαστικά, διότι τότε δέν τήν αἰσθανόμαστε»¹⁵.

Τόνιζε ὁ Ἅγιος: «Σκοπός δέν εἶναι νά ἀποκτήσουμε ἀδιάλειπτη προσευχή, ἀλλά νά ἀπεκδυθοῦμε τόν παλαιό ἄνθρωπο. Νά γνωρίσουμε τόν ἑαυτό μας καί νά τόν καθαρίσουμε ἀπό τά πάθη του. Βλέποντας τά πάθη μας ζητᾶμε τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, μένει μετά καί ἡ συνήθεια τῆς ἀδιαλείπτου εὐχῆς. Καί ἡ κάθαρση τῆς ψυχῆς γίνεται μέ καθαρούς λογισμούς (ὅλα νά τά παίρνουμε δεξιὰ), μέ τήν μελέτη, τήν Εὐχή, τήν ὑπακοή».

Ἐλεγε ἐπίσης: «Στήν προσευχή σου μή ζητᾷς τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τήν μετάνοια· οὔτε φῶτα, οὔτε χαρίσματα καθόλου, παρά μετάνοια. Ἡ μετά-

15. Κλίμαξ, *Λόγος 20, 6*, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 235, καί *Βίος* σελ. 497.

νοια θά σοῦ φέρη τήν ταπείνωση, ἡ ταπείνωση θά σοῦ φέρη τήν χάρι τοῦ Θεοῦ... Κατ' αὐτό τόν τρόπο, τήν Εὐχή θά τήν αἰσθανθοῦμε σάν ἀνάγκη καί δέν θά νοιώθουμε κούραση, καί ἡ καρδιά μας θά νοιώθῃ ἓνα γλυκό πόνο ὅταν λέγῃ τήν Εὐχή, καί ὁ Χριστός θά μᾶς σκορπάῃ καί Αὐτός τήν γλυκιά Του παρηγοριά μέσα στήν καρδιά μας. Ἡ προσευχή, λοιπόν, δέν κουράζει, ἀλλά ξεκουράζει. "Ὅταν καταλάβουμε τήν ἁμαρτωλότητά μας θά αἰσθανθοῦμε τήν ἀνάγκη τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, καί χωρίς νά πιέζουμε τόν ἑαυτό μας στήν προσευχή, ἡ ἀνάγκη αὐτῆς τῆς πείνας, θά μᾶς ἀναγκάσῃ νά ἀνοίγουμε τό στόμα σάν τό μωρό γιά νά θηλάσουμε»¹⁶.

"Ὅταν προσευχόταν ὁ Ἅγιος μπροστά στίς εἰκόνες, συνήθιζε νά τίς ἀσπάζεται πολλές φορές. Στίς εἰκόνες πού εἶχε μπροστά του τήν ὥρα τῆς προσευχῆς, φαίνονταν τά σημάδια ἀπό τοὺς ἀσπασμούς. Καί μέ τήν πράξη αὐτή, φανέρωνε τήν μεγάλη ἀγάπη του γιά τόν Χριστό, τήν Παναγία καί τοὺς Ἁγίους.

6. Ἀγάπη πρὸς τόν Χριστό καί πρὸς τοὺς ἀνθρώπους

α. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τόν Χριστό

Ἄν θέλουμε νά κάνουμε μία ἀποτύπωση τῆς πνευματικῆς μορφῆς τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος Παΐσιου, θά λέγαμε ὅτι ἡ ζωὴ του ἦταν μία πιστὴ ἐφαρμογὴ τῆς κορυφαίας τῶν θείων ἐντολῶν: *Πρώ-*

16. *Ἐπιστολές*, σελ. 60-61.

τη πάντων ἐντολή ... ἀγαπήσης Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου· αὕτη πρώτη ἐντολή. Καὶ δευτέρα ὁμοία, αὕτη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Μείζων τούτων ἄλλη ἐντολή οὐκ ἔστι¹⁷.

Οἱ θεοφόροι Πατέρες μᾶς διδάσκουν ὅτι οἱ δύο ἐντολές τοῦ Θεοῦ, δηλαδή ἡ πρὸς Αὐτόν καὶ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, «ἔχουν τὴν ἴδια δύναμη, ἂν καὶ κατὰ τὴν τάξη, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη εἶναι πρώτη, ἐνῶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον εἶναι δεύτερη». Ὁ ἱερός Χρυσόστομος, λέγει: «Μαζί μέ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, συνεισέρχεται στή ζωὴ μας καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον»¹⁸. Ὁ Γέροντας ἀπὸ μικρὸς ἀγάπησε ἐξ ὅλης καρδίας τὸν Χριστό, καὶ ἡ ἀγάπη του αὐτὴ γέννησε καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς κάθε ἀδελφὸ τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἅγιος ἔλεγε: «Ἄν ὁ μέγας Ἀντώνιος βαθμολογηθῇ στὴν ἄσκηση μέ 7, στὴν ἐποχὴ του πολλοὶ ἀσκητές θᾶπαιρναν 10, δηλαδή ἄριστα. Ἐν τούτοις ὁ Θεὸς χαρίτωσε τὸν μέγα Ἀντώνιο μέ τὴν χάρι τῶν θαυμάτων, ἐπειδὴ εἶχε τὴν καθαρὴ ἀγάπη (πρὸς τὸν Θεό), ἐνῶ οἱ κόποι τῶν ἄλλων –πού ἦταν μεγαλύτεροι– πῆγαν κατὰ κάποιον τρόπο χαμένοι».

Οἱ Ἅγιοι προσδιορίζουν ὅτι «τὸν Θεὸ πρέπει νὰ Τὸν ἀγαποῦμε γι' Αὐτόν, καὶ ὄχι γιὰ τὰ ἀγαθὰ

17. Μᾶρκος 12, 29–31.

18. Ἁγ. Νικόδημος Ἀγιορείτης, Ἑρμηνεία εἰς τὰς καθολικὰς ἐπιστολάς, Θεσσαλονίκη, σελ. 598 — Εἰς Γένεσιν 55, 3, PG 54, 483.

Του καί τήν Βασιλεία Του»¹⁹. Ἐτσι ἀκριβῶς κινήθηκε ὁ Γέροντας. Ἐλεγε: «Ζητῶ ἀπό τόν Θεό νά μέ ἀξιῶση νά ζήσω ὅπως θέλει Ἐκεῖνος, εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης γιά τά ὅσα μοῦ ἔδωσε ἀπό μικρό παιδί. Καί ὕστερα, ἄς μέ βάλῃ στήν κόλαση. Διότι αὐτή μοῦ ἀξίζει. Στήν κόλαση νά εἶμαι στό σκοτάδι, νά ἔχω ὅλους τούς πόνους, μόνο νά μπορῶ νά δοξάζω τόν Θεό». Ἐλεγε ἀκόμη: «Δέν παρακαλῶ τόν Θεό νά πάω στόν Παράδεισο. Τόν παρακαλῶ νά μέ βοηθήῃ, νά μὴν Τόν στενοχωρῶ μέ τήν συμπεριφορά μου».

Αὐτά τά ἀγαπητικά βιώματα δείχνουν, ὅτι ὁ Γέροντας εἶχε ὁ ἴδιος αὐτό πού ὀνόμαζε *ἀγάπη ἀρχοντική*. Εἶναι ἡ ἀγάπη πού ἔχει ὁ μέγας Ἄρχοντας Θεός πρὸς ὅλους μας: προσφέρεται, χωρίς νά περιμένη καμμία ἀνταπόδοση. Προσφέρεται, ὅχι διότι εἴμαστε ἄξιοι τῆς ἀγάπης Του, ἀλλά μόνον ἐπειδὴ Ἐκεῖνος μᾶς ἀγαπᾷ.

Γιά τόν ἅγιο Παῖσιο, ἰσχύει ὁ χρυσοστομικός λόγος πού ἀναφέρεται στόν ἀπόστολο Παῦλο: «Δέν ἀγαποῦσε τόν Χριστό γιά νά ἀπολαύσῃ τά ἀγαθά Του, ἀλλά γιά τόν Χριστό ἀγαποῦσε καί ὅσα ἀνήκουν στόν Χριστό. Ἐβλεπε μόνο πρὸς τόν Χριστό, καί ἓνα μόνο φοβόταν: Νά μὴν ἐκπέσῃ ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ»²⁰.

Παρακινούμενος ἀπό τήν ἀρχοντική του ἀγά-

19. Μέγας Βασίλειος, Ἐν: *Ἑρμηνεία εἰς τὰς καθολικάς, ἔνθ' ἠνωτέρω*, σελ. 597, ὑποσημείωση.

20. Εἰς Ρωμαίους 15, 5, PG 60, 546.

πη πρὸς τὸν Θεό, ὁ ἅγιος Παῖσιος πάντοτε Τὸν δοξολογοῦσε. Ἔλεγε πολλές φορές: «Νά κινηθῆς στὸν χῶρο τῆς δοξολογίας». «Τό Δόξα σοι ὁ Θεός, νά μή λείπη ποτέ ἀπὸ τὰ χεῖλη σας. Ἐγὼ ὅταν πονᾶω, τό Δόξα σοι ὁ Θεός ἔχω γιὰ χάπι τοῦ πόνου· τίποτε ἄλλο δέν μέ πιάνει»²¹.

Ὁ μακαριστός παπα-Τύχων, ὁ Γέροντας τοῦ ὁσίου Παΐσιου, ἔλεγε: «Τό Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ... εἶναι ἑκατό δραχμές. Τό Δόξα τῷ Θεῷ χίλιες δραχμές»²². Ἦθελε νά πῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζητᾷ τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ἀνάγκη, ἐνῶ δοξολογεῖ τὸν Θεό ἀπὸ φιλότιμο, καί αὐτό ἔχει μεγαλύτερη ἀξία. Τό πρῶτο εἶναι μία ἀνάγκη πού αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος, καί θέλει δέν θέλει τό ζητᾷ, ἐνῶ τό δεύτερο εἶναι ἁσκησις: Ἐνῶ ὑποφέρει, δοξολογεῖ τὸν Θεό.

Ὁ ἅγιος Παῖσιος μᾶς δίδασκε ὅτι «δέν πρέπει νά γογγύζουμε γιὰ ὅ,τιδήποτε συμβῇ στή ζωὴ μας, εἴτε ἀπὸ τίς ἁμαρτίες μας, εἴτε ἀπὸ θεϊκὴ διαπαιδαγώγησις, ἀλλὰ πάντα νά λέμε Δόξα σοι ὁ Θεός».

Ἡ καρδιά, ἔλεγε, μέ τὴν συνεχή δοξολογία μαλακώνει. Μέσα στὴν δοξολογία «ὕπάρχει καί ἡ μετάνοια... Τό Δόξα σοι ὁ Θεός, σημαίνει καί "Συγχώρεσε, Θεέ μου, τίς ἁμαρτίες μου, γιὰ νά σέ δοξολογῶ, ὅπως σέ δοξολογοῦν οἱ Ἄγγελοι"»²³.

Ὁ ἴδιος ἐκμυστηρεύθηκε: «Μπορῶ νά περάσω μιὰ ὁλόκληρη μέρα κάνοντας ἐργόχειρο καί λέγοντας Δόξα σοι ὁ Θεός. Δόξα σοι ὁ Θεός, γιατί ζῶ.

21. Προσευχή, σελ. 235.

22. Ἐνθ' ἀνωτέρω.

23. Προσευχή, σελ. 231.

Δόξα σοι ὁ Θεός, γιατί θά πεθάνω καί θά πάω κοντά στον Θεό. Δόξα σοι ὁ Θεός, ἀκόμη καί ἂν μέ βάλῃ στήν κόλαση καί πάρῃ ἕναν κολασμένο στον Παράδεισο!»²⁴. Τά λόγια αὐτά τοῦ Γέροντα δέν ἦταν βέβαια σχῆμα λόγου, ἀλλά ἀντίκρουσμα ζωῆς. Ἦταν ξεχειλίσμα τῆς ἀγάπης του γιά τόν Θεό καί γιά κάθε παιδί τοῦ Θεοῦ.

β. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τοὺς ἀνθρώπους

Ἡ δυνατή ἀγάπη τοῦ Γέροντα πρὸς τόν Θεό, γεννοῦσε τὴν ἀπέραντη ἀγάπη του γιά τοὺς ἀδελφούς του. Διότι ὁ ἄνθρωπος πού ἀγαπᾷ τόν Θεό ἀγαπᾷ καί ὅλα τὰ παιδιά τοῦ Θεοῦ, τίς εἰκόνες Του. Ὅπως γράφει ὁ ὁσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, «ἐκεῖνος πού ἀγαπᾷ τόν Κύριο, ἔχει προηγουμένως ἀγαπήσῃ τόν ἀδελφό του. Τό δεύτερο, ὅπωςδήποτε εἶναι ἀπόδειξη τοῦ πρώτου»²⁵.

Ὁ Γέροντας, ἐπειδὴ ἀγάπησε δυνατά τόν Χριστό καί τὴν Παναγία, ἀγάπησε καί τοὺς ἀνθρώπους. Ὅσο κουρασμένος καί νά ἦταν, γινόταν θυσία γιά ὅλους, ἀδιαφοροῦσε γιά τόν ἑαυτό του, γιά τὴν ἀνάπαυσή του, γιά τὴν υἰεῖα του. Συμμετεῖχε τόσο πολύ στον πόνο τοῦ ἄλλου, ὥστε νά αἰσθάνεται καί σωματικά τόν πόνο του. Ἐλεγε: «Ἐρχονται οἱ ἄνθρωποι καί μοῦ λένε τά βάσανά τους, καί τό στόμα μου γεμίζει μία πίκρα, δηλητήριο... Ὁταν ὁ ἄλλος πάσχη πραγματικά, θέλω ἀκόμη καί

24. Προσευχή, σελ. 235.

25. Κλίμαξ, Λόγος 30, 15, σελ. 377.

νά πεθάνω για νά τόν βοηθήσω»²⁶.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ από τήν μεγάλη του αγάπη προς τόν Θεό «Τόν παρακαλοῦσε νά βρεθῇ πιό βαθιά στήν ἔρημο, τήν ἴδια στιγμή ζητοῦσε ἀπό ἕναν γνωστό του δικαστικό νά βρῇ κάποιον τρόπο νά τόν βάλῃ στήν φυλακή, για νά βοηθήσῃ τούς φυλακισμένους!»²⁷.

Τά τελευταῖα χρόνια, ενώ ἦταν πολύ ἄρρωστος, μέ καρκίνο, ἔβλεπε κάθε μέρα τό λιγότερο ἑκατό ἄτομα. Καί ὁ καρκίνος δέν βγῆκε τήν τελευταία στιγμή. Ἐξι χρόνια τόν εἶχε, μέ αἱμορραγίες, πόνους, ἐξάντληση. Καί αὐτό πάλι ἀπό αγάπη, διότι εἶχε ζητήσῃ ἀπό τόν Θεό νά ἀπαλλαγῇ κάποιος ἄλλος πού εἶχε καρκίνο, καί νά ἔλθῃ ὁ καρκίνος σ' αὐτόν, ὅπως καί ἔγινε!

Ἀπό τίς ἐφτά ἡ ὥρα τό πρωῒ, λοιπόν, μέχρι τίς ἑννιά τό βράδυ, για τό καλοκαίρι, ἦταν στό πόδι βλέποντας τόν κόσμο, ξεκουραζόταν κάνα δυό ὥρες καί σηκωνόταν μετά νά κάνῃ τήν προσευχή του. Καί ξεκουραζόταν πάλι καμμιά ὥρα τό πρωῒ πού ξημέρωνε. Ποῦ βρισκόταν αὐτή ἡ δύναμη σ' αὐτό τό τόσο ταλαιπωρημένο καί ἀδύνατο σῶμα; Ἐμεῖς, δέν ἀντέχουμε οὔτε μία μέρα νά ἀγρυπνήσουμε. Καί αὐτή ἦταν ἡ καθημερινή του ζωή, τήν περίοδο τῆς ἀσθενείας του. Σέ μία Λειτουργία, σωριάστηκε κάτω λιπόθυμος, ἀφοῦ ταλαντεύθηκε πέντε-δέκα λε-

26. Πρβλ. *Βίος*, σελ. 524.

27. Ὁ ἅγιος Παῖσιος ὁ Ἀγιορείτης, Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, Θεσσαλονίκη 2015, σελ. 302.

πτά ὄρθιος (διότι δέν ἤθελε ποτέ νά καθήση στήν θεία Λειτουργία). Καί μόλις συνῆλθε μετά τήν θεία Λειτουργία, στό ἀρχονταρίκι, ἡ πρώτη του κουβέντα ἦταν: "Πάρτε λουκούμι, κεραστήτε!". "Ὁλη ἡ πορεία τῆς ζωῆς του, λοιπόν, ἦταν μία πορεία διαγραφῆς τοῦ ἑαυτοῦ του. Δέν σκεφτόταν ποτέ τόν ἑαυτό του. Σκεφτόταν πάντα τόν ἄλλο.

Ἡ ἀγάπη πρὸς τόν συνάνθρωπο ἀνάγκαζε τόν Ἅγιο νά στερεῖται τήν πολυαγαπημένη του ἡσυχία. Τίς τελευταῖες μέρες τῆς ζωῆς του, πάνω στό κρεβάτι τοῦ πόνου, ὁ Ἅγιος ὠμολόγησε: «Ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη... Ἄν δέν ἦταν ἡ ἀγάπη, ποιός ξέρει σέ ποιὰ σπηλιά θά ἀλήτευα!»²⁸.

Ὁ Γέροντας ἔλεγε ὅτι, γιά νά ἔχης ἐπαφή μέ τόν Χριστό διά τῆς προσευχῆς, «πρέπει νά ἀναπαύεται ὁ Χριστός μέ ὅλη τή ζωή σου. Καί ὁ Χριστός ἀναπαύεται, ὅταν ἀναπαύης τόν πλησίον σου. Γι' αὐτό τονίζω τήν πνευματική ἀρχοντιά, τήν θυσία. Ἄν κάποιος κάνη πνευματικά, καί δέν προσέχη τά ἄλλα, ἀχρηστεύονται καί τά πνευματικά πού κάνει»²⁹.

Ἐλεγε ὁ Γέροντας ὅτι, ὅταν ἔχουμε κάποιο πρόβλημα ἐμεῖς καί ἀγωνιοῦμε, αὐτό εἶναι ὀλιγοπιστία. Ἡ ἀγωνία ὁμως γιά τόν ἄλλον, εἶναι πόνος ἀγάπης. «Ὁ Θεός σέ ὅποιον πονᾷ πνευματικά καί ὑποφέρει γιά τούς ἄλλους δίνει πολλή παρηγοριά, γιατί ἀλλοιῶς δέν θά μπορούσε νά ἀντέξη. Ξέρετε

28. Ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 550.

29. Προσευχή, σελ. 35.

πῶς πικραίνομαι μέ τόσα γράμματα πού παίρνω ἀπό ἀνθρώπους μέ ἓνα σωρό προβλήματα; Πίκρα, φαρμάκι εἶναι τό στόμα μου, καί μετά δέν θέλω νά φάω τίποτε. Ἀπό αὐτόν ὅμως τόν πόνο βγαίνει ἡ πραγματική χαρά. Ἀνταμείβει ὁ Θεός μέ παρηγοριά, ἀνάλογη μέ τόν πόνο... Σάν νά σοῦ λέγη ὁ καλός Θεός: "Μήν στενοχωριέσαι, παιδί μου, ἄκουσα τό αἶτημά σου"³⁰. Ἔλεγε ὁ Γέροντας, ὕστερα ἀπό μία ἀγρυπνία: «Ἔχω ἓναν μεγάλο πόνο μέσα μου γι' αὐτά πού συμβαίνουν σήμερα, ἀλλά καί μία γλυκειά παρηγοριά».

Ἡ μεγάλη ἀγάπη τοῦ Ἀγίου φαίνεται καί ἀπό τό γεγονός, ὅτι πάρα πολλοί ἄνθρωποι αἰσθανόντουσαν ὅτι ἦταν οἱ πιό ἀγαπημένοι του. Ἀγαποῦσε τόν κάθε ἄνθρωπο, μά πιό πολύ δινόταν στούς πονεμένους καί στούς καταφρονημένους. Ἔλεγε χαρακτηριστικά: «Δέν μέ ἀπασχολεῖ ποῦ θά πάω. Τόν ἑαυτό μου τόν ἔχω πετάξει. Σκοπός μου δέν εἶναι νά κάνω τό καλό γιά τόν Παράδεισο». Προτιμοῦσε «νά πᾶνε οἱ καϋμένοι ἄνθρωποι πού ζοῦν μακριά ἀπό τόν Θεό, γιά νά δοκιμάσουν καί αὐτοί λίγο τόν Παράδεισο». Ζητοῦσε ἀπό τόν Θεό «νά βγῇ ἓνας κολασμένος ἀπό τήν κόλαση καί νά πάρη αὐτός τή θέση του»³¹.

Ὁ μακαριστός Γέροντας ἔλεγε: «Ὅταν ἀπό τήν ἀγάπη μας δέν βγάλουμε τόν ἑαυτό μας, ἡ ἀγάπη μας δέν εἶναι καθαρή. Εἶναι ταγγιασμένη. Ὅταν ὅμως βγάλουμε τόν ἑαυτό μας, εἶναι λαμπικαρισμέ-

30. *Προσευχή*, σελ. 139–40.

31. *Βίος*, σελ. 528–9.

νη. "Όταν στήν αγάπη υπάρχει ὁ ἑαυτός μας, σημαίνει πῶς μέσα στήν αγάπη υπάρχει ὁ ἐγωϊσμός. Ἀλλά ἐγωϊσμός καί αγάπη δέν μποροῦν νά συμβαδίσουν. Ἡ αγάπη καί ἡ ταπείνωση εἶναι δύο διδυμα ἀδελφία σφιχταγκαλιασμένα». «Ὁ εὐκολώτερος δρόμος γιά νά σωθοῦμε εἶναι ἡ αγάπη καί ἡ ταπείνωση· γι' αὐτά θά κριθοῦμε. Αὐτές οἱ δύο ἀρετές συγκινοῦν καί κάμπτουν τόν Θεό, καί ἀνεβάζουν τό πλάσμα Του στόν οὐρανό. Ἀπό τά διακριτικά αὐτά –τήν ταπείνωση καί τήν αγάπη– ξεχωρίζουν οἱ ἅγιοι Ἀγγελοι τά παιδιά τοῦ Θεοῦ, τά παίρνουν μέ αγάπη, τά περνοῦν ἄφοβα ἀπό τά ἐναέρια τελώνια καί τά ἀνεβάζουν στόν φιλόστοργο Πατέρα Θεό»³².

Ἐλεγε κάποιος, ὅταν γνώρισε τόν Γέροντα: «Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ πατρός Παϊσίου εἶναι στά μάτια του. Εἶναι σάν δυό δεξαμενές πού ξεχειλίζουν συμπόνοια καί καλωσύνη γιά ὅλο τόν κόσμο. Εἶναι μάτια φωτεινά. Φωτίζουν καί παρηγοροῦν. Δέν ἐλέγχουν τόν ἁμαρτωλό. Αἰσθάνεσαι τήν ἀνυπόκριτη αγάπη του γιά τόν καθένα καί γιά ὅλους».

Ἐπίλογος

Ὁ ἅγιος Παῖσιος μιλοῦσε πάντοτε ἀπό τήν πείρα τοῦ ἔργου του. Ὅ,τι ἔλεγε, πρῶτα τό εἶχε βιώσει ὁ ἴδιος, καί μετά τό μετέδιδε μέ τούς λόγους του. Γι' αὐτό ἀκριβῶς, ὁ λόγος του εἶναι «ταμεῖον ἐλπί-

32. Γέροντος Παϊσίου Ἀγιορείτου, *Λόγοι, τόμ. ε΄, Πάθη καί ἀρετές*, Σουρωτή 2012, σ. 210.

δος»³³. Παρηγορεῖ τίς ψυχές καί γεμίζει μέ ἐλπίδα τούς ἀγωνιζομένους. Καί νομίζω ὅτι εἶναι ἰδιαίτερη εὐλογία στήν ἐποχή μας νά ἔχουμε ἕνα τόσο ζωντανό παράδειγμα ἀγιότητος στό πρόσωπο τοῦ μακαριστοῦ ἀγίου Γέροντος Παΐσιου. Εἶναι μία παρακίνηση γιά ὅλους μας νά βαδίσουμε τόν δρόμο τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ὅπως μᾶς τόν ἔδειξε ἡ ζωή καί ὁ λόγος του. Ἀμήν.

33. Ἅγιος Ἰσαάκ, *Λόγος 1, Ἀσκητικά*, σελ. 7.